

IN

SANE

IN SANE

2/2003

2. vuosikerta

JULKAISIJA

Jyväskylän yliopiston
suomen kielen
opiskelijoiden
ainejärjestö Sane ry.

Kielten laitos

suomen kieli/Fennicum
Seminaarinkatu 15
40351 Jyväskylä
www.jyu.fi/~sane

PÄÄTOIMITTAJA

Annukka Mäenpää

TOIMITTAJAT

Päivi Hautalahti
Jaakko Juntila
Laura Holm
Elina Koskela
Annukka Mäenpää
Leena Mäyry
Ilona Noponen
Minna Nousiainen
Mirja Oksanen
Elina Nurminen
Janne Saarinen
Hermann Sivonen
Saija Taivalmäki
Viivi Virtanen

PAINETTU

Valos-Kopiossa
marraskuussa 2003

PAINOS

150 kpl

TAITTO

Hermann Sivonen
Annakaisa Vääräniemi

SISÄLLYS

Pääkirjoitus	3
Oletko haikupää?	4
Ryömimistä, ryhmätyötä ja reflektiota	6–7
Fennicumin ja suomen kielen laitoksen historiaa	8–9
Pure Jenkki, Hubba Bubba tai vaikka Juicy fruit!	9
Fuksiaisten riemua ja revittelyä	10–11
Fuksin villejä visioita	12
KOO-KIT – Mikä se on?	13
Puuhkarock 2003	14–15
Novelli: Raakileet	16
Kirja-arvot	17
Sanen syksyinen safari	18–19
FIN–GER 7–0	19
Fennicumin fiksut	20–21
Osmailijat Helsingissä 14.–15.11.	22
Kielijutut – who cares?	23
Elämää, ei tenttiä varten!	24–25
Ikävä äidinkieltä	25
Pitkissä kalsareissa vai ykköset päällä?	26
Tunnistatko erilaiset gradutyypit?	27
Sanelaisten suosiossa Top 5	28

PÄÄKIRJOITUS

Joulurauhaa etsimässä

Lumihiutaleet leijailevat hiljakseen kauniissa maalaismaisemassa, ja punaisten tupien likkunoista hehkuu lämmintä valoa hämärään talvi-iltaan. Erään talon pihalla hevosta valjastetaan rekiajelua varten. Vanha nainen pujahtaa oven raosta ulos ja juoksee pihan poikki lämmittämään sauna. Sisällä talossa leivotaan ja valmistaudutaan joulun viettoon. Paistuvien pullien herkullinen tuoksu täyttää tuvan. On rauhallista ja tavattoman kaunista.

Tällainen sielunmaisema herää sisälläni aina joulun lähestyessä. Kauas mielestäni yritän heristää silloin joulukiireet, sukulaisten ja ystävien jouluaatollekin osuvat työvuorot ja kauppojen mielettömät ostorumbat. Aivan pahaa tekee katsoakin, kun jotkut vanhemmat paniikinomaisesti hamstraavat toinen toistaan kalliimpia lelu-uutuuksia putiikkien hyllyiltä pukin konttiin. Ajattelen, ettei tällaisessa hulabaloossa ole mitään järkeä, ja vannon itsekseni viettäväni mielikuvieni mukaisen rauhallisen ja kauniin joulun.

Jouluaattona iskee sitten stressi. Olisi ehdittävä ainakin kolmeen eri paikkaan. Vanhempien erot ja muutenkin yhteisöllisyyttä karitteleva yleisilmapiiiri on ajanut ihmiset erilleen ja nuorten tehtäväksi jää kiertää sukulaisten luota sukulaisten luo sen sijaan, että kaikki voisivat kokoontua yhteen paikkaan. Lapset repivät kannisen tilauspukin tuomat paketit auki sellaista vauhtia, etteivät he varmasti ehdi edes tajuta, oliko sen sisältö kirja vai jalkapallo. Jouluaateria syödään saman päivän aikana ainakin kolme kertaa, jokaisen sukulaisen luona eri aikaan. Edellisestä paikasta joutuu lähtemään sukulaisten "nytkö jo?" -harmittelujen kera ja seuraavaan paikassa vastassa on "nytkö vasta?".

Vaikka samainen stressi iskee joka jouluaatto, eikä suotta, on joulun aika silti aina yhtä ihanaa. Oman sisäisen näkymän avulla teen joulusta itselleni mieleisen. Takerrun ajatuksissani mielikuvi-
tusmaailmani jokaiseen yksityiskohtaan ja ajattelen itseni sen sisään. Ja niinä kaikkina muina joululoman päivinä yritän karkottaa kiireet mielestäni ja nauttia kotiseutuni maalaismaisemista. Tänä vuonna ajattelin ainakin etsiä käsiini kauniisti kuvitettuja lastenkirjoja viehättävine talvimaisemineen ja uppoutua niiden maailmaan. Aina siitä kiireisestä aatosta on selvitty ja selvittää vastakin.

Rauhallista joulun
Raikaa kaikille!

ANNUKKA MÄENPÄÄ

Herranni Sivonen

Oletko haikupää?

Oletko koskaan huomannut käyttäväsi sanaa, jota muut eivät ymmärrä, vaikka sen merkitys on sinulle itsestään selvä? Kirjoitin tässä muutama viikko sitten siskolleni sähköpostia, ja pahoittelin asiaa, jonka olin unohtanut. Mutta minkä sille voi kun on tällainen haikupää. Tiedän, että sisareni ymmärtää termin haikupää, koska olemme kasvaneet samassa perheessä, mutta huomasiin miettiväni, onko se yleisesti tunnettu sana.

Päätin kunnioittaa yliopiston koulutustavoitteita ja suorittaa asiasta pikatutkimuksen. Kysyin muutamilta suomenopiskelijoilta sähköpostitse, tuntevatko he sanoja haiku tai haikupää. Kukaan ei tunnistanut niitä.

Yksi vastaajista tosin päätteli, että haiku voisi tarkoittaa 'hajamielistä', mutta haiun merkitys oli hämärä. Viehättäviä tulkintoja olivat mielestäni ne, jotka päättelivät sanan merkitsevän 'kaipausta' tai 'haikeaa oloa'. Samalla logiikalla haikupää määriteltiin haikailevaksi ihmiseksi, "joka aina muistelee vanhoja ja suree mennyttä hyvää aikaa".

Kaikki tunnistivat myös japanilaisen haiku-runon. Täytyy myöntää, että itse en

muistanut sanan tätä merkitystä, kun laadin kysymystä.

Ai niin, mitä se haiku sitten tarkoittaa? Haiku on ohutta savua, ja haikupää on unohtelevalainen ihminen.

Yksi kysymykseeni vastanneista oli bongannut sanan merkityksessä 'savu' Aino Kallaksen kirjasta Reigin pappi. Onko se siis sittenkin yleiskieltä?

Hakusana haiku löytyy sekä Nykysuomen sanakirjasta että Suomen kielen perussanakirjasta. Määritelmä kuuluu *savu, vars. tupakan. Piipun, sikarin h. Vedellä h:ja*. Pikainen murresanakirjan selaus paljasti sen kuitenkin myös murre-sanaksi. Murresanakirjasta löytyi sille myös useampia merkityksiä, ja sieltä löytyi myös termi haikupää.

Pikatutkimukseni tuloksena voisi todeta, että haiku ei ole ainakaan nuoren polven keskuudessa kovin tunnettu sana. Onko kysymys enemmän murre- vai sukupolvieroista, sitä en tiedä. Mutta sanavarastonsa testaaminen on kiehtova harrastus. Mitä sanoja sinulla on, joita muut eivät tunne?

MIRJA OKSANEN

**INTEGROIDU VIITERYHMÄÄSI
OSTA AITO, EDULLINEN
OPISKELIJAHAALARI**

MHR-TYÖASUT
VOIONMAANKATU 6
JYVÄSKYLÄ
p. 620 710

Pyydä tarjous!

Jyy:n Rentukka

OPISKELIJAN
OLOHUONE

Ti-To 20-02

Pe-La 20-03

tiedettä,
teknologiaa,
kulttuuria

Kauppakatu 9
p. 218 835 f. 611 143

atkmyynti@kampusdata.fi
kirjamyynti@kampusdata.fi

klemmaria
kynää,
paperia

Kampus
Data

kauppa keskellä kaupunkia!

Kampus
Kirja

Ryömimistä, ryhmätyötä ja reflektiota

– tällaista
on draama-
kasvatuksen
opiskelu!

Draamakasvatus (draamapedagogiikka) on opettajankoulutuslaitoksen alainen oppiaine, jota voi opiskella sekä Jyväskylän yliopistossa että avoimessa yliopistossa aineopintoihin asti. Lisäksi draamakasvatusta voi opiskella yliopistossa sivuaineena syventäviin opintoihin asti, mutta pääaineena se ei voi olla. Draamakasvatus on taidekasvatuksellinen ja kokemuksellinen oppiaine, joka yhdistää taiteen ja kasvatuksen. Opintojen tavoitteena on tutkia ja opettaa draaman ja teatterin keinojen käyttämistä opetus- ja kasvatustyössä.

Perusopinnot sisältävät muun muassa draamakasvatuksen ja teatteri-ilmaisun perusteisiin tutustumista, ja lisäksi perehdytään draamakasvatuksen genreihin, työtapoihin ja dramaturgiaan.

Draamaopettajuus kulkee

punaisena lankana läpi perusopintojen. Käytännössä perusopinnot sisältävät muun muassa erilaisia yksilö-, pari-, ja ryhmäharjoituksia, improvisaatiota sekä runon työstämistä. Kevätlukukaudella tehdään näytelmä ulkopuoliselle yleisölle. Opinnat muodostuvat ohjasta työskentelystä (luennot, harjoituskerrat ja tentit) sekä itsenäisestä työskentelystä (portfolio ja harjoitteluprojektit). Draamakasvatusta voi hakea sivuaineeksi hakulomakkeella maaliskuun aikana.

Aineopinnoissa syvennetään perusopinnoissa saatuja tietoja ja taitoja. Opintojen painopiste syvenee draamakasvatuksellisen ajattelun ja itsenäisen draamaopettajuuden kehittymisen suuntaan. Aineopintojen tavoitteena on ilmaisutaidon opettajalta vaadittavien opetettavan aineen opintojen suorittaminen. Työtavat ovat

s a m a n -

laiset kuin perusopinnoissa, mutta itsenäiseen työskentelyyn kuluu paljon enemmän aikaa, ja opiskelu onkin hyvin sitovaa. Valinta aineopintoihin on kaksivaiheinen: ensin täytetään kirjallinen hakemus, jonka perusteella voi tulla kutsutuksi haastatteluun.

Kysyin kolmelta draamakasvatuksen perusopintojen opiskelijalta – **Miina Aalto-Setälältä, Jonna Kontiolta ja Mila Makkoselta** – mitä mieltä he ovat draamaopinnoista. Miina, Jonna ja Mila ovat kaikki aloittaneet draamakasvatuksen perusopinnot tänä syksynä.

TEKSTI JA KUVAT: LEENA MÄYRY

1. KERRO LYHYESTI OPISKELIJATAUSTASI.
2. MIKSI HALUSIT OPISKELEMAAN DRAAMAKASVATUSTA?
3. KUVAILE VIIDELLÄ ADJEKTIIVILLA DRAAMAOPINTOJA.
4. MITÄ OLET OPPINUT TÄHÄN MENNESSÄ?
5. MIKÄ ON OLLUT HAUSKINTA DRAAMAOPINNOISSA TÄHÄN MENNESSÄ? ENTÄ HAASTAVINTA?

JONNA KONTIO

1. Opiskelen viidettä vuotta pääaineenani suomen kieli, ja keväällä olisi tarkoitus valmistua. Aion äidinkielenopettajaksi.
2. Äidinkielenopettaja tarvitsee draa-

man opettamisen taitoja melko varmasti. Muutenkin draama kiinnostaa; olen itse ollut mukana nuorisoteatterissa Lahdessa.

3. Hauskaa, kekseliästä, vapauttavaa ja kosmista.
4. Olen oppinut yhteistyön periaattei-

ta. Myös improvisaatiokurssilla opin paljon. Hauskuus ei esimerkiksi ole aina sitä, että kerrotaan joku vitsi.

5. Hauskinta on ollut improvisaatio. Haastavinta on ollut runon työstäminen: tietynlaisesta tulkintatavasta on vaikea päästä eroon.

MILA MAKKONEN

1. Opiskelen kolmatta vuotta luokanopettajaksi OKL:ssä.
2. Kaverit ovat kehuneet draamakasvatuksen opintoja kovasti. Olemme käsitelleet POM-opinnoissa (peruskoulussa opetettavien aineiden monialaiset opinnot) draaman työtapoja, ja ne vaikuttivat kiinnostavilta.
3. Hauskaa, ajatuksia herättävää, haastavaa, innostavaa ja hyödyllistä.
4. Olen oppinut ennakkoluulottomuutta ja toisten huomioonottamista. On tärkeä uskaltaa lähteä rohkeasti mukaan, mokaaminen ei haittaa.
5. Hauskinta on se, että saa itse tehdä niin paljon, ei tarvitse olla passiivisena. Kaikki ryhmäläiset ovat hyvin

innostuneita osallistumaan. Vaikeaa on ollut omien ennakkoluulojen karistaminen. Ei kannata verrata itseään muihin tai ajatella, ettei ole tarpeeksi hyvä.

MIINA AALTO-SETÄLÄ

1. Opiskelen kolmatta vuotta pääaineenani suomen kieli. En ole opettajalinjalla, mutta aion äidinkielenopettajaksi.
2. Olen itse ollut nuorempana mukana harrastelijateatterissa ja saanut innostuksen teatteriin sieltä. Haluaisin opettaa ilmaisutaitoa ja käyttää draamaa opetusmetodinä myös muussa äidinkielen opetuksessa.
3. Hauskaa, rentouttavaa, opettavaista, intensiivistä ja toiminnallista.
4. Olen oppinut työskentelemään ryhmässä ja luopumaan kontrollista. Draamasta on saanut paljon tietoa. Pelkän tekemisen lisäksi olen oppinut pohtimaan asioiden taustoja.
5. Hauskinta on ollut tekemisen kautta oppiminen ja hyvä ryhmähenki.

Draama on kivaa vaihtelua muulle opiskelulle. Haastavinta on ollut pohtia, miten draamaa hyödyntäisi opettajan työssä.

KOMMENTTI

Sain draamakasvatuksen perusopinnot sivuaineeksi kolmannella yrittämällä ja aloitin draamaopinnot tänä syksynä. Taustalla minulla on tavallinen tarina: draama kiinnostaa, koska olen nuorena ollut mukana harrastelijateatterissa. Lisäksi haluaisin tulevana äidinkielen opettajana käyttää draamaa opetusmetodinä.

Draamaa monipuolisempaa oppiainetta saa hakea. Opinnot ovat pitäneet sisällään muun muassa improvisaatiota, runonlausuntaa, pienten kohtausten työstämistä – ja ison liudan leikkejä aina peilistä hippaan. Välillä on leikitty kanikania, välillä pyörityä lattialla ja hoettu runoa. Lisäksi on huudettu ja karjuttu, ja vastaavasti kuiskittu ja leperrelty. On leikitty eläimiä ja kerrottu tarinoita, toisteltu toistemme nimiä ja seurattu johtajaa. Lisäksi on rakennettu äänteleviä ihmiskoneita ja juostu kadulla metsästävässä tuoksua hajutarinoina varten.

Draamaopintojen myötä ei opi näyttelijäksi. Harjoituksissa keskitytään enemmän kontaktin ottamiseen kuin oman ilmaisun hiomiseen. Draamaa ei siis kannata lähteä opiskelemaan, jos haluaa pelkästään konkreettisia kikkoja siihen, miten tulla hyväksi näyttelijäksi.

Draamaopinnot ovat mitä parasta hengähdystaukoa arjen keskellä. Draamaopinnot ovat hyvin sitovia, sillä harjoituskerroilta ei voi – eikä edes halua – olla pois. Kannattaa siis miettiä, minä vuonna suorittaa draamaopintoja. Esimerkiksi opetusharjoittelu ja draamaopinnot eivät välttämättä ole paras mahdollinen yhdistelmä, vaikka pienellä yhteensovittelulla siitäkin selviää.

Draamaopintojen myötä olen oppinut tuntemaan itseäni lisää. Millaista oma ilmaisu on, ja miten toimin suhteessa muihin ryhmäläisiin? Itsellensä ei kuitenkaan saa olla liian ankara: ei kannata verrata itseänsä muihin tai ottaa touhua liian vakavasti. Itsellensä on syytä oppia nauramaan, sillä mokaaminen on sallittua – jopa suotavaa.

Draamaopinnoista on valtavasti hyötyä tulevalle äidinkielenopettajalle. Draamaa voi käyttää esimerkiksi kirjallisuuden ja puheviestinnän opetuksessa ja kaikkien ongelmatilanteiden käsittelyssä. Ryhmissä tehdään paljon erilaisia harjoituksia, joita voi varmasti käyttää myöhemmin omassa opetuksessaan. Yksi suuremmista elämyksistä on ollut sen tajuminen, että ilmaisutaito on muutakin kuin pakollisen näytelmän pusertamista koulun joulu- ja kevätjuhliin. Draamaopintojen myötä on oppinut ymmärtämään harjoitusten merkitystä ja selittämään niitä. Välillä tosin tulee mietittyä, miten harjoitukset toimivat koulussa, jossa oppilaat eivät välttämättä ole yhtä motivoituneita kuin draamaopiskelijat. Joka tapauksessa draamaopintojen myötä olen oppinut paljon muista ja ennen kaikkea itsestäni.

LEENA MÄYRY

Fennicumin ja suomen kielen laitoksen historiaa

– poikamallikoulua ja Kilistiikkaa

Me nykyiset suomen kielen opiskelijat tunnemme Fennicumin suomen kielen laitoksena ja nykyään pareminkin oppiaineemme toimitiloina. Jykevä 1880-luvun alussa valmistunut punatiilirakennuksemme on yksi arkkitehti **K. Kiseleffin** suunnittelema kuudesta seminaarirakennuksesta. Aina eivät suomen kielen henkilökunta ja opiskelijat ole kuitenkaan nauttineet Fennicumin väljistä tiloista, vaan laitoksella on takanaan pitkä evakkotaival. Myös Fennicum -rakennuksella on oma mielenkiintoinen taustansa.

Suomen kielen laitos aloitti toimintansa professori **Aarni Penttilän** johdolla 1936 tuonaikaisen seminaarin kirjastorakennuksessa. 1955 laitoksen mainitaan siirtyneen kirjastorakennuksesta kansliarakennuksen laitossiipeen (nykyisen kampusalueen D-rakennukseen). Tuolloin käyttöön saatiin huppeat neljä työhuonetta, luentosali ja laboratorio.

Laitoksen elämä pyöri silloin melko pitkälti Penttilän erityisen kiinnostuksen kohteiden laboratoriotutkimuksen ympärillä. Vuonna 1957 Yliopistoyhdistyksen saamien veikkausvarojen turvin laitoksella aloitettiin Sanakirja-säätiön sanakokoelmien mikrofilmaus. Seuraavana vuonna hankittiin mikrofilmien lukulaite ja kokoelmien filmausta jatkettiin niin, että laitokseen saatiin noin miljoona sanalipun jäljennöstä.

Ahtaat äänikomerot

Syksyllä 1964 laitos muutti syntysijoiltaan ajanmukaisesti korjattuun entiseen semi-

naarin johtajan asuinrakennukseen (nykyinen Oppio). Uusissa tiloissa oli jo alun alkaen ahtaanlaista. Laitoksen käytössä oli nimittäin kolme huonetta ja neljäntenä fonetiikan huone. Vaivalla kerätyt sanakokoelmien mikrofilmit ja filmien lukulaitteet oli sijoitettava laitoksen eteiseen. Ahtautta kuvaa toimitiloista annettu selvitys: "Fonetiikan huoneeseen on sisustettu kaksi äänikomerota murrenauhojen kuuntelua varten. Yhtä huoneen komeroista kunnostetaan suomen kielen nauhoitearkistoksi".

Suomen kieltä pääaineena opiskelemaan vuonna 1962 otettiin 56 opiskelijaa ja vuosina 1966 sekä

1967 peräti 96 opiskelijaa. Eteistä lukuun ottamatta laitos ei pystynyt tarjoamaan 1960-luvun alussa opintonsa aloittaneille suurille opiskelijakursseille minkäänlaisia työtiloja. Silti uusiin tiloihin siirtyminen merkitsi silloiselle laitokselle työympäristön kohentumista varsinkin, kun samassa rakennuksessa sijaitsi kielen lukusali.

1967 Penttilän työtä jatkoi professori **Heikki Leskinen**. Uuden johtajan myötä myös ulkoiset puitteet avartuivat. Hän otti vastaan tarjotut vuokratilat ja päätöksellään siirsi laitoksen keskeiseltä kampusalueelta Vaasankatu 3:een. 230 neliometriä vaikuttivat väljiltä Oppion tiloihin näh-

den ja kasvanut opettajakunta sai omat työhuoneensa valkoisesta tiilitalosta. Myös erillinen lukusali ja seminaarihuone olivat tuolloin käytössä. Syrjäinen sijainti koettiin 1970-luvun ylioppilasliikkeen aikana eduksi. Osoitteessa viihdyttiin kahdeksan vuotta kunnes siirryttiin takaisin Seminaarinmäelle odottamaan nykyisten tilojen peruskorjauksen päättymistä.

Fennicumiin käypi tiemme

Suomen kielen laitos pääsi muuttamaan nykyiseen Fennicumiin syksyllä 1977. Tuota ennen rakennus oli ollut kauan purku-uhan alaisena, mutta se kohennettiin yliopiston rakentamisen neuvottelukunnan johtamassa korjauksessa sisätiloiltaan uuden veroiseksi museorakennukseksi.

Vuonna 1883 valmistunut punatiili-

Annukka Mäenpää

rakennus sai arkkitehtuurissaan vaikutteita ajan kasarmiarkkitehtuurista. Se kuului seminaarin miesosaston rakennuksiin. Rakennuksessa on ollut mm. seminaarin ja korkeakoulun miesten asuntola, luonnontieteen opetustiloja sekä poikamallikoulu eli harjoituskoulu. Sotien aikana Fennicum on toiminut myös sotasairaalana. Fennicum tunnettiin kauan nimellä "Kilistiikka" seminaarin luonnontieteen opettajan Ludvig Kiljanderin mukaan.

Vanhemmilla opiskelijoilla on varmasti vielä tuoreessa muistissa Fennicumin nimestä käyty taisto vuonna 2000. Yliopiston museovirasto sai silloin loistoaikatuksen muuttaa Fennicum Kilistiikaksi. Opiskelijat eivät nähneet nimessä minkäänlaista yhteyttä nykyiseen suomen kielen laitokseen ja nousivat kapinaan nimeä vastaan. Aiheesta kirjoitettiin tiukkoja kirjoituksia yliopiston lehdisissä, käytiin keskusteluja ja painettiin jopa "Sekaannusta ja Mielipahaa. Pro Fennicum" -paidat. Taistelu tuotti tulosta ja nimi säilyi. Kompromissin omaisena ratkaisuna lukusali F205 nimettiin Kilistiikka -saliksi.

Matti Leiwon valtakaudella on yliopisto ja suomen kielen laitos ollut monien muutosten kynsissä. Mutta viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana ei Fennicumilla ei ole ihmeempiä muutoksia tapahtunut. Toki siirtyminen tietokoneiden ja Internetin aikakaudelle on aiheuttanut pientä päänsärkyä, sillä museo-rakennuksessa ei kaapeleiden ja muiden nykyaikaisten vempainten asentaminen ole niin helppoa, kun jokaista seinää ja nurkkaa on suojeltava.

Esimerkkinä taistelu laitosrakennuksen nimestä osoittaa, että Fennicum on opiskelijoille tärkeä ja rakas.

Onhan museorakennus arvokas opiskeluympäristö ja opiskelun lomassa voi ihaila rakennuksen arkkitehtuurisia ja historiallisia yksityiskohtia kuten korkeita ikkunoita ja uuneja, joilla aikanaan lämmitettiin koko rakennusta. Voi vain toivoa, että nykyisessä yliopiston myllerryksessä ja kaikenlaisten rakennemuutosten aikana saamme pitää Fennicumimme.

Pure Jenkki, Hubba Bubba tai vaikka Juicy fruit!

Onko sulla purkkaa? Kelläpä sitä ei olisi – itse ainakin olen hätää kärsimässä, jos purkkapussi ammottaa tyhjänä. Purukumi on hyvin pieni, arkipäiväinen ja hyödyllinenkin, mutta kylläpä siihen liittyy myös sellaisia asioita, joita ei ole koskaan tullut ajatelleeksi.

Muutamia vuosia sitten Ruotsissa kaivettiin esiin n. 9000 vuotta vanha purukumimöykky ja samantapaisia kimpaleita on bongattu myös Saksasta, Tanskasta ja Norjasta. Löydöksessä oli vieläkin nähtävissä kivikautisen teinin hampaanjäljet. Tarina ei tosin kerro, löydettiinkö möykky esihistoriallisen teatterin istuimen alta. Tutkijat halusivat olla perusteellisia työssään ja he rekonstruoivat kivikauden purukumin testeihinsä. Maku oli tutkijoiden mukaan "omituinen, hie-man savuinen, rakenteeltaan nykyistä purukumia muistuttava mutta ei lainkaan makea". Jos kivikausi-purkka on ollut yhtään nykyisten seuraajansa kaltainen, se on menetänyt makunsa kirjaimellisesti aikapäiviä sitten.

Aikaisemmin kunnia purukumin keksimisestä on kuulunut maya-intiaaneille. Historia ulottuu siis kuitenkin paljon kauemmas ja on monella tavoin vaihteleva. Alun perin purkkaa on käytetty ilmeisesti paitsi jonkinlaisena kipulääkkeenä myös apuna lasten maitohampaiden poistamisessa.

Esihistoriallinen purukumi saatiin koivunmahlasta, intiaanit puolestaan pureskelivat sapodilla-puusta saatavaa kumimaista lateksia. Ovatpa sittemmin afrikkalaiset jyytäneet cola-pähkinää, kiinalaiset ginseng-juurta, meksikolaiset mahlamaista pihkaa ja suomalaiset pikeä. (Yök, en kyllä vaihtaisi omaa ksyliitoliani noihin vaihtoehtoihin!)

Nykyisen purukumin valtakausi alkoi vuonna 1869. Silloin

amerikkalainen Thomas Adams keksi sapodilla-pensaasta liike-idean ja mahdollisesti pilasi kaikki vaimonsa kattilat ja kasarit kehittäessään Adamsin New York-kumi nro 1:n. Tuote osoittautui menestykseksi, vaikka varsinainen maailmanvalloitus tapahtuikin vasta toisen maailmansodan jälkeen.

Alan tuotekehittelijöillä on jatkuvasti suuria haasteita, sillä erikoispurukumit kasvattavat suosiotaan. Nikotiinipurukumit ovat näistä ehkä tunnetuimpia, mutta oletko kuullut, että erään pienen suomalaisen makeisfirman vientivaltti Yhdysvaltoihin on kanelinmakuinen purukumi! Onpa toki olemassa C-vitamiinipurukumia, joka sisältää virkistävää guaranaa.

Vaikka esimerkiksi ksyliitolipurukumilla on hyvät puolensa, niitä ikäviäkin ominaisuuksia on. Tietenkin on muistettava purukumipakettien varoitus: liiallisella käytöllä voi olla laksatiivisia vaikutuksia. Purukumi on kuitenkin myös jonkinasteinen ongelmajäte.

Maailmassa pureskellaan yli 100 000 tonnia purukumia vuodessa. Suomessakin erilaisia purukumeja jäydetään 1 600 000 kiloa, mikä tarkoittaa n. 1,6 miljardia purkkatyynyä! Voi vain kuvitella, millaiset määrät purkkapalloja liimautuu jalkakäytäviin ja pulpettien pohjiin. Purukumiteollisuus toivoo, että sen tuotteista joskus tulisi biologisesti hajotavia. Itse asiassa sellainen on jo kehiteltykin! Tämä purukumi kesti suussa n. 10–15 minuuttia ja sitten se hajosi. Idea oli loistava, mutta siinä oli yksi pieni vika. Kukaan ei pitänyt siitä – eikä sillä taatusti olisi paikattu Pikku-Matin autonrenkaita.

TUGGUMMI-TÄTI

FUKSIAISTEN RIEMUA JA REVITTELYÄ

Jouppii! Nyt ollaan jo marraskuun paremmalla puolella, ja Fennicumin pienimmätkin alkavat löytää tiensä vanhempien opiskelijoiden kirjavaan koplaan. Alkusyksystä tuiki tuntemattomien sanelaisten piirissä on jo muutamia tuttujakin kasvoja. Joillekin uskaltaa vähän hymyillä, toisille voi nostaa reippaasti räpylää ja kolmansia morjenstella ihan tuosta vaan. Kiitos yhteisten hetkien, sauna- ja peli-iltojen, kokousten, kerhojen ja muiden kinkereiden. Mutta tästä listasta ei sovi unohtaa yhtä ylitse muiden – nimittäin fuksiaisia! Täytyy sanoa, että syyskuun lopun kekkerit ovat yksi parhaista muistoista tältä syksy.

"Suomen kieli, jalo mieli..."

Illalla kuuden jälkeen Fennicumin nurkilla alkoi parveilla sinihaalarisia, hilpeitä hemmoja reput selässään

kunnon koululaisen tavoin. Ilmassa oli hiven jännitystä ja paikalla iso joukko sekavaa suomisakkia: ujoja fuksi-kultia, kovaäänisiä kakkosia ja ehkä jokunen kolmannen ja neljännenkin vuoden viikari.

Kaikki alkoi lapsukaisille tuttuun tapaan tutustumisleikillä. Jokaisen täytyi keksiä nimensä alkukirjaimella alkava adjektiivi ja eläin ja esitellä itsensä tyyliin: Hei, minä olen Viivi vilkas virtahepo! Voit uskoa, että siitä leikistä irtosi huumoria ja kerrassaan makeat naurut.

Seuraava tehtävä oli löytää oma ryhmänsä tavun perusteella. Sanat muodostuivatkin pikapikaa ja koko sininen seurue lähti vaeltamaan kohti kompassia.

Laului raikui ja kakkoset komensivat meitä hoilaamaan vieläkin kovempaa.

Tuskin pystyy unohtamaan syvälle takaraivoon iskostuneita

riimejä "Suomen kieli, jalo mieli, Fennicumiin käypi tieni!"

Kääk, mitä koetinkiviä!

Kompassille päästessämme porukka alkoi olla jo hyvässä vedossa, ja äänenavauksen sijaan ohikulkijat saivat kuulla todellista toivotusta. Kaupungilla ryhmät erkanivat ja lähtivät ensimmäiselle rastilleen. Meidän poppoo suunnisti Parnell'sin hämyyn, jossa visailtiin BumtsiBumin malliin. Marco puuttui, mutta kilpailuhenkeä ei, ja saimmekin aikaan hauskan kamppailun laulunkeksijän kuninkuudesta.

Toinen rasti oli Forumin kulmilla sijaitsevassa Red Neckissä, jossa mitattiin fuksien ilmaisutaidon lahjoja, teatraalisuutta ja yllättäen jonkin verran myös kielitaitoa. Punahilkaksihan siinä piti heittäytyä! Arvon raati halusi nähdä kolme erilaista versiota

Ja siellä kaikilla meillä
oli mukavaa...

FUKSIT 2003

kaikkien tuntemasta sadusta. Ensimmäinen esitys meni ihan lonkalta ja toinenkin, vaikka humalaisten balettina taru punahilkasta oli varmasti karmea katseltavaa. Mutta ei siinä vielä mitään. Kolmannessa otoksessa kielinä oli saksa: kääk!

Jos ei muuta, niin saimmepa ainakin raadin räkättämään...

Siitäkin selvisimme kunnialla ja jatkoimme hymyssä suin kompassille. Edessämme oli jälleen haastava tehtävä. Saimme käsiimme noin tusinan sanoja, joista täytyi nopeasti kyhätä kokonainen performanssi. Ja meiltähän se sujui! Lopputuloksena oli mm. parsakaalista, kumiveneestä, jäävuoresta, haravoinnista ja räpiköinnistä koostunut rap-esitys. Huikea verbaalinen lahjakkuutemme ja heittäytyminen tilanteeseen saivat vanhemmatkin opiskelijat polvilleen. Tai sitten ei.

Hempparissa mietimme päämme puhki kinkkisiä tietokilpailukysymyksiä, mutta saldona oli sääliittävät yksitoista oikein kahdestakymmenestä.

Huonosta menestyksestä lannistumatta jatkoimme Amarilloon, jossa suoritimme humanisteille suunnatun markkinoinnin apron (vai mikä ihme se nyt olikaan?). Meidän versiomme siitä oli seuraavanlainen: ostimme baaritiskillä notkuneelta mieheltä iskurepliikin, jonka myimme eteenpäin vanhemmalle mieshenkilölle. Hän vastaavasti antoi meille vastalahjaksi upeimman kuulemamme lauseen, jolla hurmata nainen: "Made in heaven", hän tokaisi samalla muka tutkien yhden fuksin pesumerkkiä paidasta.

Loppuhuipennus oli tietenkin Harjulla. Tosin siitä saattaa olla joilakin meistä, jostain syystä ainoastaan hämääriä muistikuvia... Viimeisten kisailujen sekä voittajajoukkueen julistamisen jälkeen vanhemmat opiskelijat nousivat korkeam-

Yläkuva: Kylmää, kupliva, haalarit päälle ja menoksi. Merja, Maju, Viivi, Reetta ja Anne ottivat ilon irti fuksiaisitana.

Alakuva: Fuksiaisten tunneita huipentui Harjulla. Sallan, Ellin ja Reijan ilmeet kertovat fiiliksestä enemmän kuin tuhat sanaa.

malle porrastasanteelle. Sieltä Hermannin Sivonen kajautti ilmoille fuksin valan, jonka me nöyränä toisimme perässä. Lopuksi vielä joimme juhlamaljat, jotka muuten sattuiivat olemaan aivan saman väriset kuin ihkauudet haalarimme. Kummallista touhua.

Bileet jatkuivat Elohuviissa, jossa iloinen suomisakkimme viihtyi aamun tunneille saakka. Luojan kiitos, että ei ollut luentoja seuraavana päivänä – ainakaan minulla.

VIIVI VIRTANEN,
kuvat: LAURA HOLM

FUKSIT 2003

Tässä kaksi tulevaa äidinkielen opettajaa. Elliillä ja Lauralla on selkeät suunnitelmat tulevaisuuden varalle.

Fuksin villejä visioita

Syksy on hurahtanut nopeammin kuin odotinkaan, ja joulukuun alkua kolkutella jo ovella. Ennen kaivattua lomaa edessä on vielä viimeinen puristus: tenttejä, esseen palautuksia, analyyskejä ja pari pedagogisten opintojen tehtävää. Jokaisella fuksillakin alkaa olla kuva suomen kielen opiskelusta ja opiskeluelämästä yleensä.

Kaksi ensimmäisen vuoden reipasta opiskelijaa, Laura Holm ja Elina "Elli" Pöyhönen, vastasivat mukisematta kuuteen opiskeluun liittyvään kysymykseen. Huomaa, että tytöt ovat ajatelleet asioita jo pitkälle.

MITEN SYKSY ON SUJUNUT?

Laura: Ihan hyvin on mennyt. Tosin vielä en ole oppinut siihen, että joka päivä tekis jotain. Tuntuu, että kaikki kasaantuu...

Elli: Niin, esseen suolto ei ole vielä oikein sujunu, mutta eipä tässä suurempaa sokkia ole tullut – ainakaan vielä.

MITÄ PIDIT FUKSIAISISTA?

Laura: Tosi mukavat kemut! Ei ollu nöyryyttäviä rasteja, eikä mitään muutakaan typerää sukkahousut päässä ympäri kaupunkia -meininkiä.

Ryhmässä tutustui hyvin uusiin ihmisiin.

Elli: Jeps, samat sanat. Tosin ensimmäinen paniikkireaktio tuli siinä, kun piti esittää punahiikkaa saksan kielellä...

MIKÄ SUOMEN KIELESSÄ ON MUKAVAA?

Laura: Mä oon tykänny aina kieliopista, koska siinä on jotain logiikkaa. Luulen kuitenkin, että ehdottomasti parasta tulee olemaan ilmaisutaito. Se on mun juttuni.

Elli: Mua kiinnostaa kielellinen vaikuttaminen ja kieli viestinnän välineenä.

OLETKO AINA HALUNNUT ÄIDINKIELEN OPETTAJAKSI?

Molemmat tytöistä ovat olleet varmoja siitä, että heistä jonakin päivänä valmistuu opettajia. Tie äidinkielen opettajalinjalle oli monen mietteen tulos.

Laura: Lukion kolmannella musta piti tulla biologian ope. Eksyin jostain syystä solubilsan tunnille, ja siihen jäi se haave. "Naurua"

Elli: Kävin pitkään taistelua siitä, että tuleeko musta pappi vai opettaja. Lukion viimeisellä luokalla kuviot alkoivat selkeytyä, ja tiesin suuntaavani jonkin kielen opettajaksi.

VISIOITA OPETTAJAN TYÖSTÄ?

Laura: Haluaisin ehkä yläasteelle. Mun oppilaat ilmaisevat itseään suullisesti, paljon puheita ja näytelmiä. No joo, mutta kyllähän opettajan työssä näkyy se, mistä itse tykkää.

Tässä vaiheessa Elli laittaa kaikki peliin ja vastaa hyvin filosofisesti:

En ole päättänyt vielä astetta, mutta opetus tulee painottumaan kriittiseen tekstinlukutaitoon. Siihen, että oppilaat pärjäisivät tekstien maailmassa, ja sitä myöten heidän kulttuurinen identiteettinsä vahvistuisi.

KOLME NEUVOA SUOMEN KIELEN OPISKELIJOILLE?

Yhdestä suusta: Pyrkikää pitämään motivaatio korkealla. Älkää turhaa stressatko. Mitään ei saa ottaa liian vakavasti.

VIIVI VIRTANEN

KOO-KIT

– Mikä se on?

Solkin eli Soveltavan kielen tutkimuksen keskuksen oven taakse kätkeytyy monenlaista toimintaa, josta yllättävän harva suomen kielen opiskelija tietää. Yksi Solkin toiminnoista on KOO-KIT niminen opintokokonaisuus, joka on tarkoitettu lähinnä kielenopettajiksi lukeville tai opetusalan tehtävistä, soveltavasta kielen tutkimuksesta ja teknologiasta kiinnostuneille. Tänä vuonna KOO-KIT-opiskelijoissa on viisi suomen kielen pääainopiskelijaa mukana. Mutta mikä ihme ylipäänsä koko KOO-KIT on?

MITÄ IHMETTÄ?

Solki eli Soveltavan kielen tutkimuksen keskus (Ilokiven yläkerrassa) järjestää kielenopiskelijoille kielenoppiminen ja -opettaminen + teknologia -opintokokonaisuutta tänä lukuvuonna kolmatta kertaa. Opinnoissa on kyse teknologian tarkoituksenmukaisesta ja mielekkästä hyödyntämisestä kielenopettamisen kontekstissa.

AVAINSANAT?

Kielenoppiminen, kielenopettaminen, elektroniset oppimateriaalit, arviointi, teknologian integrointi.

MITÄ OPITAAN?

Opintokokonaisuuden

aikana opitaan teknologiataitoja, mm. nettisivujen tekemistä ja kuvankäsittelyä. Lisäksi perehdytään kielenoppimiseen näkökulmiin. Opetellaan hyödyntämään teknologiaa järkevällä tavalla kielenopetuksessa, jolloin saadaan perinteiseen opetukseen lisäarvoa.

MISSÄ?

Opetus järjestetään Jyväskylässä Solkin tiloissa. Myös KIT-verkoston kautta voi suorittaa etäopintoja. Suurin osa opiskelijoista on kuitenkin mukana luennoilla.

MITEN?

KOO-KIT opintoihin kuuluu luentoja, itsenäistä työskentelyä sekä pari- ja ryhmätyöskentelyä. Opiskelu on monimuoto-opiskelua. Tärkeä osa opintoja on projektityö, johon sovelletaan opittuja tietoja. Projektin lopputulokset tulevat konkreettiseen käyttöön. Tänä vuonna projekti liitetään osaksi Kielikompassi-nettisivustoa <http://kielikompassi.jyu.fi/> ja ne valmistunevat kevään aikana.

KENELLE?

Opinnot on suunnattu lähinnä kielenopiskelijoille, tai opiskelijoille joilla on sivuaineena vähintään yksi kieliaine. Lisäksi se sopii muille

kieliteknologiasta kiinnostuneille. Tänä vuonna Kookit-opintoja suorittaa 16 opiskelijaa. Opintoihin haetaan keväällä täyttämällä hakulomake. Katso tarkemmat ohjeet Solkin nettisivuilta <http://www.solki.jyu.fi/>.

LAAJUUS?

Opintoja suoritetaan 10–20 opintoviikkoa. Kaikille yhteistä 10 ov:n kokonaisuutta on mahdollisuus laajentaa mm. projektia kasvattamalla tai suorittamalla etäopintoja KIT-verkostossa.

OHJAAJAT?

Peppi Taalas, Sabine Ylönen, Mirja Tarnanen, Riikka Alanen, Ari Huhta, Antti Vanhanen ja Päivi Rissanen.

TAVOITTEET?

KOO-KITiläisistä tulee asiantuntijoita, joilla on valmius soveltaa teknologiaa mielekkäällä tavalla kielenoppimiseen. He saavat valmiudet tuottaa itsenäisesti esim. e-oppimateriaaleja.

Lisää tietoa Solkin nettisivuilla <http://www.solki.jyu.fi/> kohdassa "opettaa" "kookit".

Koonnut: TARU KOLJONEN

PUNKKAROCK 2003

KUVAT: ANNUKKA MÄENPÄÄ JA
HERMANNI SIVONEN

Sekari kehitti kaulan pihalle kahden kolvon välistä. Se oli tullut yli ojan pierrellä oranssilla pyörällänsä, josta puttui etulokseja. Se väpeli suu auki polkoi srakettia, ketju hinkesi kovaäänisesti nittuiseen särkeen. Keskellä pihaa se läijäsi hukon ja hypäsi pyörän selästä. Kun se kumartui katselemaan renkään särkeä jättämää jälkeä, pyörä sähähti nurin. Ihmeen jäi äänikellon tsa-tsa kilahdus.

- Oikea toi sinu vai?

-Joo, Sekke, senin Tumakselle. En tuntenut sitä vielä hyvin. Se katsoi, kun Sekari iyrättinyttä iri pesäpalloketään rajo-

- Oikea se

vähän vajaa?

En jaksanut vastata. Katsoin kaulan pihaa, kauempana näkyi jääkiekkokaukalan laitoja kasahtuna lehteen pörrään. Toisen kaudista, korkeampi, oli kasahtanut valkoisia hirttoja leimittävään harsikkoon. Isä oli jo aspinut valenteajan kanssa, että liittyisin kaulan alet-tua joukkueeseen.

- Eikös se oo sinun vanhempi?

-Joo. Se on saavutava. Tumak ei kysellyt enempää. Sekari oli löytänyt jostain pitkän ruisen, jilla se särkei vieräräikävön ritilän välistä.

Nostin pyöräni maasta ja nautin satulaan. Njjasin eteen-päin ohjausterkon ja poljin voimakkaasti, sängas karspasi työtää muutaman kerran.

- Lähtään, senin Tumakselle. En kääntynyt katsemaan seurakokoa.

NOVELLI

Raakileet

Isä keivoiruksesta kaulakalaukasta paperiin käärityn pörrään ja heitti sen Sekari ille. Se yrittänapata pörrään ilmasta kiinni, mutta haperoi ja tiputti sen lattialle.

-Vai? saatana! Se näyttäjä.

Sekari tiputti pois - senosa putken uulestaan.

- Perkeleen röh-mäpöplä! Ota sinä Tero se, isä kivahti. Minä poimin dynamiit-tipörrään

varovasti

käteeni. Sekari

keivoiromuhyllä väjien nurkas-sa. Kulin, miten se tuheroi.

- Nyt Tero sarast. Quik tekemään latauksen. Tämä on nelli.

Isä nosti laukasta esille pienen metallisen putkilon. Siitä tuli mieleen äidin meikkikynän korkki. Isä jessasi perusta selin, liikeisen ikkunan läpi koistavassa valossa näin, miten se väipölyistä ilmaa kaukkoihinsa. Katsoin sen vierasta selkää, miten se nyökkätteli, kun se liitti tulilankoja nalleihin. Sen haalarin oli kulumat ja tekemukseen sevarnnyt palkenkieli.

- Laska pitää katseista virran, kuulitko Virran, isä painotti. Minä nyökkäytelin päästäni. Sekari oli keivertä toimijalta vanhaan separettorin. Sen lauka liikkui edustakaisiin kun se väpeli kumpu. Seperattorista lähti auto harha, se muistutti vanhojen

satelokuvien häilytyttävää.

- Näillä lähtee saatana kaikki suriset isä kuiskasi. Se katseli ikkunan läpi jonnekin kaukaisuuteen ja liikutelti kielenä kärkeillä tulitikkua suupielestä toiseen. Nielskelin ja purin hennas-tä yrittäin estää ikkuna tulesta.

Isä liikkui alkerassa, koki- luesta pytyi sarastamaan, missäpäin takoa se liikkui. Välillä se haui kovan äänen. Ei siitä senut sehvää, se oli kuin onitusta vierasta keltä. Näkisin selälläni ja tuijotin katsoa jättäen varassa roikkuva heikkolappu. Kärpänen kiersi sitä mättöhellä. Sekari naksui toisessa sängyssä, ei sekään nukahtanut. Kulin, miten se nyökkätteli hiljaa janiisti välillä sisäpörrään.

- Perkeleet! Eikö se saatana sosiaalisuudet muita keksineet!

Isä haui portaukseen. Sammutin valon, pörrään hengityttäni.

- Toisen on äpää ja toinen saatana sumutuspainot!

Eku tuli. Se tulvatti yhteen partujen hepahtien välistä. Kyrräet kiittivät kun se väpeli silmäkaluista posken pitkin. Osa meni korviinkin. Sekari liikutelti levottomasti. Se oli nennyt kokonaan peiton alle, näin peittoa valaisevan valokilan. Sillä oli siellä teku-lappu.

Se saatana saatana! Se perkeleen ei voiäkkipö juralaata!

Juoksin isän perään pihalle.

Ihmissä tuntui kirkasta savun hajua. Isä juoksi pellolle päin, sen kumisaap-paat karkasivat orotit sekkelten tahrissa.

Oikeisiin oronapuiden välistä, tämä varma ei puihin olit tullut raakileita. Pölyttäjien putetta, oli isä sennut. Yrittäinhytää ojan yli, mutta kompastuin ja kaaduin särkeen pörrälle. Mätkä tunkautui haunjen läpi pörrästä ja tuntui kynnäiltä.

- Rik! Tero sirä siitä rannalta! isä haui.

Kהלסין vörröön asti ulot-tavassa chrossa. Kellaisista täikistä nouseva viljen tunkau sekot-

ti

voimistuvaa

savun. Katsoin, miten isä kehlesi pellon toisella rannalla ja tuijaili. Se näyttä jättäkin varhalla-ta.

Kävelin kauemmas talot-tä kosken ääri voimistui. Olinne Sekarin kanssa uireet koskessa. Jalkojen kanssa piti olla tarkkana. Jos liipesi, lähti värähtä mukana eikä päässyt ylös ennen kuin savutessa. Isällä oli kosken alla laiteja, kalat se sirä tappoi ja heittäli rannalle.

- Löyttykö? isä kysyi haatavalla. Vastasin.

Vilja leikki raikallisesti, tuli di kyhä ja tuntui poskipörrästä. TSHET laula. Äiti oli ollut hyvä laulemaan, muistin. Sängasseen oli nennyt multaa ojan pörrällä. En jaksanut tyhjentää sitä. Astuin jonnekin pehmeän päälle, kumaruin katsomaan. Se oli Sekarin kei.

JAAKKO JUNTILA

KIRJA-ARVOT

Nuoren Wertherin kärsimykset

KAUKO RÖYHKÄ:
MISS FARKKU-SUOMI. LIKE 2003.

Kauko Röyhkän alkusyksystä ilmestynyt Miss Farkku-Suomi kertoo 1970-luvusta, kulttuurikommunismista ja punkin tulosta Ouluun. Kirjan päähenkilö on lukioikäinen Vælde, joka haluaa päästä bändiin ja tulla kuuluisaksi. Vielä kuuluisuuttakin enemmän Vælde tahtoo saada omakseen kuvankauniin ja halutun Piken, jonka suosio vain kasvaa. Suosikin farkkumallikilpailun voiton myötä. Paremmen puutteessa Vældelle käy myös Piken 13-vuotias pikkusisko Katja ja reilusti 10 vuotta vanhempi Kara.

Kirjan tapahtumat sijoittuvat Ouluun, jossa Röyhkä itsekkin on elänyt nuoruutensa. Miss Farkku-Suomi ammentaa paljon Röyhkän omasta elämästä, vaikkei tekijä sitä itse omaelämäkerrallisena pidäkään. Kirja linkittyy oivasti Röyhkältä vuonna 2001 ilmestyneeseen samannimiseen levyyn, ja kappaleiden lyriikoita on kirjan sivuillakin.

Vælde on kuin kuka tahansa finninaamainen teini, joka vihaa koulua ja jolle viikon ainoa kova päivä on perjantai. Ongelmatkin ovat teinipojalle tyypillisiä: "Minua ei ole koskaan kutsuttu muualle kuin Kaivolän synttäribileisiin, jotka nekin olivat pelkät pikkulasten limukutsut. En ole vielä koskaan juonut viiniä tai viinaa enkä ole ikinä ollut humalassa. En ole ikinä oksentanut ja sammunut ja olen sentään 16-vuotias". Mikä Vældellä puuttuu ulkonäössä, sen hän ottaa moninkertaisesti takaisin yrittämisessä ja asenteessa. Välillä päähenkilön hahmo on ehkä hieman epäuskottava. Miten voi olla samanaikaisesti luuseri ja armoton jätkä? Joissakin arvosteluissa Vældeä on verrattu nuoreen Wertheriin, sillä molemmissa on samanlaista pakahduttavaa tunteenpaloa ja levottomuutta.

Kirjalla on annettavaa monentlaisille lukijoille. Sitä voi lukea joko ajan-, sukupolven- ja paikankuvauksena tai pelkkänä tarinana. Varmastikin kirjasta saa vielä enemmän irti, jos on kotoisin Oulusta, jol-

loin pystyy tunnistamaan kaupunginosia ja katuja. Myös musiikin tuntemus on eduksi, sillä kirja viilisee vanhoja bändejä ja kappaleita.

Kauko Röyhkällä on ihmeellinen taito kirjoittaa kuvottavista yksityiskohdista, ilman että lukija ärsyyntyy. Keneltäkään muulta en sietäisi esimerkiksi kuvausta siitä, miten lukiolaispoika sekaantuu vasta 13-vuotiaaseen pikkutyttöön. Miss Farkku-Suomi ei ole onneksi niin ällöttävän perverssi ja suorasukainen kuin jotkut Röyhkän aiemmista romaaneista. Röyhkän tyyli on armottoman aito ja rehellinen ja soljuva ja lennokka kieli antavat kerronnalle letkeän sävyn. Sitä paitsi Kauko Röyhkässä on aina ollut yksi hyvä puoli: hän ei yritä olla liian fiksu. Röyhkää lainaten: "En ole loppuun asti älykkö, niin että mieltäisin kaiken teksteissäni". Siksi hänen kirjojaan on viihdyttävä lukea, sillä niissä teksti etenee myös tarinan tasolla.

LEENA MÄYRY

"Mutta minä en voi kuoria molemmilla tavoilla, samaa appelsiinia ainakaan"

RANYA ELRAMLY:
AURINGON ASEMA. OTAVA 2002.

Ranya ElRamly on nuori nainen, joka on syntynyt Intiassa ja elänyt Libyassa, Egyptissä ja Suomessa. Esikoisromaanissaan Auringon asema Ranya ElRamly kertoo suomalaisen äitinsä ja egyptiläisen isänsä – tulen ja veden – rakkaustarinan. Romaani kertoo elämästä kahden kulttuurin välissä ja siitä, miten ei voi olla oikein kotonaan

kummassakaan. Egypti tuntuu tukahduttavan kuumalta ja aistilliselta ja Suomi taas jäätävän kylmältä ja kliiniseltä. Aina on valittava: appelsiinin voi kuoria joko isän tai äidin tavalla, mutta ei kummallakin yhtä aikaa.

Auringon asema liikkuu sujuvasti Egyptissä ja Suomessa, menneisytydessä ja nykyajassa. Romaanin maailma on hyvin aistillinen: Egyptissä valo häikäisee, hajuvesi tuoksuu ja hedelmien mehu

valuu pitkin sormia. Ranya ElRamlyn kieli on omaperäistä ja runollista. Lauseet ovat pitkiä, ja samat asiat toistuvat jopa täsmälleen samoin sanoin ja saavat näin jotenkin myyttisen merkityksen. Ranya ElRamlyn Auringon asema on nautinto, joka tempaa mukaansa. Se kuuluu kirjoihin, jotka tekee mieli lukea uudelleen.

ELINA KOSKELA

Sanen syksyinen SAFARI

Kuvat: Janne Saarinen

Kuolleena syntynyt
ajatus? Kuka siihen
hulluteen nyt
lähtisi? Joku sen
ajatuksen vaan
heitti, kerties
puolivakavissaan.
Niinhän ne kaikki
suret asiat, kuten
kengätki ja
penisilliini,
ovat syntyneet
– vahingossa.

Vahingonlaukaus otettiin uudestaan esille useampaankin otteeseen. Kokouksessa kuultiin: "Ei se kyllä mahdotonta olisi...", "Mä ainakin menen autolla." ja "Menkää te hullut fillarilla." Tiivis joukko kuitenkin uskoi munamankeloinnin parantavaan voimaan eikä antanut autoilijoiden skeptisyyden horjuttaa vakaumustaan. Trampparullan selkään päätettiin lähteä, hyvä niin.

Yllätys oli suuri, kun yhä useampi mökkisemmassa halusikin lähteä persehyrräsa-

farille kohti Hangasjärveä. Säävaraukset poistettiin yksin tuumin, ja vintilän lestalle hypättäisiin vaikka räntäsateessa. Aiemmin pulmallinen kuljetusongelma oli siten poissa, autokyydeistä ei ollut pulaa tällä kertaa. Autoilijoita oli jopa vähemmän kuin meitä Indurainin seuraajia. Sääkin oli suotuisa, joten kastumista aiheuttivat vain omat hikirauhaset.

Matka toteutui lopulta kahdeksan reippaan ryhmässä. Frioorattaita oli jos jonkinlaisia uudehkosta hybridistä perinteiseen mummisskaan. Matkaa kertyi yhteensä 60 km, ja hikihöylän päällä istuimme liki 4 tuntia. 30 kilometriä saatua kuulostaa pitkältä, etenkin sunnuntai-uupumuksessa, mutta yllättävän helppoa se kuitenkin oli. Ylämäen jälkeen tuli (yleensä) alamäki, jolloin sai lepuutella reisiä ja nauttia gravitaation eduista huippunopeuden hipoessa jopa kuuttakymppiä. Kaksi pitempää taukoa riitti palauttamaan energiat maitohappojen tilalle.

Ylämäistä on myös se etu, että pääsee korkealle katsomaan

kauas, ja katsottavaa riitti joutsenparvista Keski-Suomen ruskametsiin. Maisemat olivatkin juuri retken parasta antia. 15 kilometrin päässä Kortepohjan betoneista oltiin jo osa luontoa. Laitumella heinää napostelevia lemmuja katsellessa teki mieli ottaa korsi suupieleen ja vihellellä "maalaispoikaa".

Luulen ja toivon, että pyöräilystä tuli pysyvä osa mökkisemmaperinteitä. Sen verran hyvä mieli reissusta tuli. Omatunto puhdistui sitä mukaa, kun viikonlopun aikana kerääntyneet ylimääräiset kalorit rapisivat jyrkkien nousujen varrelle. Toisaalta, olihan pyöräily myös ekovaihtoehto. Ollaan me vaan melko vihreitä, ja niin ovat muutkin tämän luettuaan, kateudesta tosin.

Vielä kiitokset kaikilta pyöräilijöiltä neideille S. Ysitonni (TFL-400) ja F. Focus (YCS-462) sekä herralle O. Omega (BCO-904) tavaroiden kuljettamisesta. Ilman teitä olisi ollut vaikeampaa, muttei mahdotonta.

JANNE SAARINEN

EPISODEJA ELÄMÄN POLULTA
– sarja kirjoitelmia
elämisen vaikeudesta, osa II:

FIN-GER 7-0

Matkustus on kiva harrastus, näkee kaikenlaista uutta ja oppii tuntemaan uusia ihmisiä. Lisäksi on mahdollisuus tuoda mukavia muistoja ja niistä muistuttavia muistoesineitä. Mutta voi sekin olla joskus yhtä hässäkkää. Kaverini lähti hakemaan muistoja automatkasta Keski-Eurooppaan. Tässä hänen katkera tilityksensä.

"Alkumatka Saksassa sujui ihan hyvin. Ainoastaan huoltoaseman myyjätä ei hallinnut suomalaista tankkauskulttuuria. Tankkauksen jälkeen siirsin autoa, jotta seuraavat pääsisivät tankkaamaan tarvitsematta odottaa paluutani maksupisteestä, juuri kuten Suomessa on tapana. Siirtäessäni autoa sivuun tankkauspisteeltä juoksee täti jo pihalle luullen, että meinaan lähteä juoksubensalla liikkeelle. Minähän vain annoin kohteliaasti tilaa muille, joita ei kyllä sillä hetkellä asemalla näkynyt.

Heti ylitettyämme Hollannin rajan Saksaan tullessa alkoivat vihreävalkoisen Mondeon kattovilkut loistaa edessä: "Bitte folgen Sie". "Where are you coming from?" – No mistäköhän, kun Hollannin rajalle on 200 metriä??? "Do you have anything illegal like drugs?" – No ei tietenkään, rehellisiä pohjoismaalaisia kun ollaan. No piti niiden kuitenkin saada penkoa vaivalla pakkaamamme auto. Se joka osasi englantia, tarkasti passimme. Ummikko-günther puolestaan haisteli peräkontit ja tuhkakupit kuin koulutettu saksanpaimenkoira ikään. Ja eihän mitään tietenkään löytynyt, vaikka kuinka nuuhkivat.

Viimeinen niitti oli saksalainen Lidl. Innoissani ostin Suomen hintatasoon nähden halpaa olutta, yhteensä 12 litraa, autoon ei enempää mahtunut muilta tulla-aisilta. Oli ainakin jotain erikoista tuotu muisteltavaksi talven saunailtoihin. Juuri ennen laivan lähtöä tarkastelen uutta hienoa hankintaani: ALCOHOLFREI. Kirošana! Ei voinut myyjätä kysyä, haluan todella nollalinjan pilsneriä, kun ostokset muuten sisälsivät prosentteja. Varmaan nauraa itäsaksalaiseen partaansa vielä tänäänkin."

Ei ole Saksa muuttunut sitten Rädyn aikojen, vaikka kuinka samaa EU:ta ollaan.

MUURINEN

KOKOONPANO:

- 2 SANEJA JA 6 SANETARTTA
- 2 MAASTURIA, 2 CITYMAASTURIA, 2 TAVISPYÖRÄÄ JA 2 HYBRIDIÄ
- 3 HELKAMAA, 3 TUNTURIA, NOPSA JA NAKAMURA

KORTEPOHJA-MÖKKI:

- MATKA 29.54 KM
- MATKA-AIKA 1H 49MIN 20SEK (+ TAUOT 25 MIN)
- KESKINOPEUS 16.2 KM/H

MÖKKI-KORTEPOHJA:

- MATKA 29.67 KM
- MATKA-AIKA 1H 50MIN 58SEK (+ TAUOT 20 MIN)
- KESKINOPEUS 16.0 KM/H

FENNICUMIN FIKSUT

Tällä palstalla esitellään suomen kielen oppiaineen henkilökuntaa. InSanessa ovat jo päässeet ääneen professorit, assistentit ja lehtorit. Tällä kertaa vastausvuorossa ovat kielten lehtorit Ritva Takkinen, Kylvi Pruuli ja Agnes Pasztercsak.

RITVA TAKKINEN, VIITTOMAKIELI

1. Miten päädyit työhösi?

Mitä ja missä olet opiskellut ja kuinka kiinnostuit alastasi?

Se onkin ihme, miten päädyin tähän työhön. Opiskelin aluksi Jyväskylän yliopistossa logopediää, psykologiaa, erityispedagogiikkaa sekä kasvatustiedettä ja valmistuin puheterapeutiksi. Työskentelin puheterapeuttina ja Etelä-Suomeen muutettuani jatkoin logopediää maisterin tutkintoon. Siinä sivussa opiskelin puheviestintää ja yleistä kielitiedettä. Olin työskennellyt mm. kuurojen pienten lasten kanssa ja nähnyt heidän oppivan viittomakieltä. Huomasin heilläkin olevan lapsen kieli, joten aloin tutkia sitä. Tein sitten jatkotutkinnonkin samasta aiheesta. Työskentelin viittomakielen tutkijana Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa, kun viittomakielen lehtorin virka aukesi Jyväskylän yliopistossa. Hain sitten sitä ja sillä tiellä olen jo seitsemättä vuotta.

2. Mikä on mukavaa työssäsi? Mistä pidät vähiten?

Työ on hyvin innovatiivista, koska viittomakielen opetuksen historia on hyvin lyhyt Suomen yliopistoissa. Opintojen sisältö on pitänyt suunnitella lähes alusta lähtien. Mielenkiintoista on seurata opiskelijoiden edistymistä aineessa, sekä kielitaidossa että

kielitieteellisessä ja kulttuurillisessa tietämyksessä. Seuraavaksi on haastavaa suunnitella syventäviä opintoja viittomakieleen uuden tutkimusalan puitteissa.

Se on ikävää tässä työssä, että työtä on liikaa. Resursseja on ollut aivan liian vähän, joten on joutunut yksin puurtamaan pitkiä päiviä. Myös kollegiaalisen ajatusten vaihdon puute on huono puoli.

3. Jos et tekisi tätä työtä, niin mitä tekisit?

Niin, olisin varmaankin viittomakielen tutkijana. Itse asiassa kaipaen aikaa tutkimukselle enemmän kuin tämän viran hoitaminen antaa mahdollisuutta. Puheterapeuttina voisin työskennellä myös.

Se on oikein mielenkiintoista ja haastavaa työtä.

4. Yleisin väärinkäsitys opettamasi kielen ja suomen kielen välillä?

Oman äidinkielen interferenssi vaikuttaa aina uuden kielen oppimisessa. Viittomakieltä opiskellessaan oppija joutuu lisäksi muuttamaan ajatuksensa visuaaliseen modaliteettiin. Visuaalisen kielen ilmaisukeinot ovat hyvin erilaiset kuin auditiivis-oraaalisen kielen.

Totuttautuminen tilan ja ilmeitten käyttöön kielipillisinä keinoina on enemmän tai vähemmän hankalaa.

5. Mikä on parasta syksyissä?

Alkusyksyissä on parasta värien runsaus luonnossa. Syksy on työn kannalta myös uuden kauden alkamisen aikaa ja siinä mielessä kiinnostava.

6. Omituisin joululahja, jonka olet saanut?

Jaa-a, olenkohan minä saanutkaan mitään omituisia joululahjoja. Minä taidan olla itsekkin niin omituinen, että mielikuvitukseni riittää luomaan (käyttö)tarkoituksia omituisemmillekin kapistuksille.

Omituisia on ehkä se, että minä joka joulu kielloista huolimatta saan suklaata joululahjaksi... ja sitten on porsasmainen olo, kun sitä syödä mutustaa joulun pyhinä. Ja joka joulu sama juttu!

TEKSTIT JA KUVAT:
ILONA NOPONEN

KYLVI PRUULI, VIRON KIELI

**Miten päädyit työhösi?
Mitä ja missä olet opiskellut ja
kuinka kiinnostuit alastasi?**

Tulin Jyväskylällä Tartu ülikoolist vahetuslektorina. Olen lõpetanud Tartu ülikool ja nagu kõik selle lõpetanud oma ala innukas esindaja.

Tulin Jyväskylään Tarton yliopistosta opettajavaihtoon. Olen valmistunut Tarton yliopistosta ja alani innokas edustaja, kuten kaikki siellä opiskelleet.

**2. Mikä on mukavaa työssäsi?
Mistä pidät vähiten?**

Olla loengul ja rääkida eesti keeles. Mulle meeldib kõik.

Pidän kaikesta: luennoista ja keskustelemisesta viroksi.

**3. Jos et tekisi tätä työtä,
niin mitä tekisit?**

Mitte midagi. En mitään.

AGNES PASZTERCSAK, UNKARIN KIELI

**1. Miten päädyit työhösi?
Mitä ja missä olet opiskellut
ja kuinka kiinnostuit
alastasi?**

Valmistuin Debrecenin Yliopistosta v. 1998. Olen unkarin ja suomen kirjallisuuden ja kielen opettaja. Vuodesta 1998 opetan unkarin kieltä Debrecenin kesäyliopistolla. Kirjoitan väitöskirjani suomen kirjallisuudesta: Kansankuvauksen tradition muotoutuminen suomen proosakirjallisuudessa 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla.

Opiskeluni aikana olin jo kolme kertaa Suomessa opiskele-massa, silloin ihastuin Suomeen. Pidän opettamisesta (se on mun harrastuskin) ja samalla Suomesta, näin tämä työ (eli lehtorin työ) sopii minulle loistavasti. Ainoa ongelmani on se, että miehelläni ei ole mahdollisuutta tulla tänne, näin olen aika yksinäinen.

**2. Mikä on mukavaa
työssäsi? Mistä pidät
vähiten?**

Opintoviikkojärjestelmä on outo

minulle, koodit ovat aika hankalia (en tiedä kuka suorittaa kurssia minkäkin koodin mukaan). Kaikki muu on tosi mukavaa. On kiiva nähdä, jos ulkomaalaisia kiinnos-taa unkarin kieli ja kulttuuri, ja minusta on tosi kunnioitettavaa, jos joku aloittaa opiskella unkaria, koska tiedän, miten vaikeaa se on.

**3. Jos et tekisi tätä työtä,
niin mitä tekisit?**

Opettaisin Unkarissa lukiossa ja kesäyliopistossa unkaria ulko-maalaisille.

**4. Yleisin väärinkäsitys
opettamasi kielen ja
suomen kielen välillä?**

Etuliitteet, verbien rektiot ja käsky-muoto.

5. Mikä on parasta syksyssä?

Lehtien väri on tosi kaunis, mutta nykyisin on liian pimeätä, joten odotan kovasti lunta:)

**6. Omituisin joululahja, jonka
olet saanut?**

Norsu (ei oikeaa). Se ei ole omitui-nen minulle, koska kerään niitä.

smailijat

Helsingissä
14.-15.11.

Tämän syksyn Osma-tapaamiseen Helsinkiin 14.-15.11. kokoontui ennätysmäärä Suomen yliopistojen suomen kielen opiskelijoita. Reilun viidenkymmenen feministin joukossa viikonloppua vietä myös yksitoista sanelaista. Ilahduttavaa oli, että muutaman vuoden tauon jälkeen myös Joensuun Täkyistä tapahtumaan osallistui kolme opiskelijaa.

Perinteinen perjantai-illan paneelikeskustelu oli tällä kertaa korvattu asiantuntijaseminaarilla, jossa kuunneltiin alustuksia ja keskusteltiin suomen kielen ja sen tutkimuksen asemasta mediassa.

Mielenkiintoiselle seminaarille arvokkuutta loivat Suomalaisen kirjallisuuden seuran prameat tilat. Yleisö sai tutustua tiloihin ja seminaarin jälkeisen viini-illallisen lomassa myös tilata seuran julkaisuja roimalla opiskelija-alennuksella.

Lauantaiaamuna tutustuimme Helsingin yliopiston suomen kielen laitokseen. Uteliaat vieraat pääsivät kurkkimaan muun muassa yliopiston komeaan juhlasaliin ja muoto-opin arkistoon. Laitoksen väki lahjoitti jokaiselle ainejärjestölle pinon laitoksen julkaisuja vuosien varrelta. Muun muassa

nimistöön, tekstintutkimukseen, suomi toisena kielenä -alaan ja kirjoittamiseen liittyvistä kirjoista on varmasti paljon iloa sanelaisille kunhan raivaamme niille tilaa kirjastosta tai keksimme jonkinlaisen lainausmahdollisuuden.

Lauantai-iltapäivänä kisailtiin mestaruudesta mölkyssä. Parhaalla taktiikalla kiertopokaalin kahmaisi itselleen Vaasan yliopiston nyky-suomen opiskelija, joka oli tullut ainejärjestönsä Övertäjien edustajana paikalle tutustumaan Osman toimintaan. Voitto toivottavasti motivoi Övertäjiä liittymään Osman riveihin. Ja onhan pokaali saattava ensi keväänä Turkuun.

Illan syyskokouksessa Siulan ainejärjestöhuoneella Osma sai uuden hallituksen, jonka puheenjohtajaksi valittiin turkulainen Juhani Koivuviita. Sanesta hallituksessa vaikuttavat Elina Koskela ja Janne Saarinen.

Hyvin järjestetyn ja onnis-

tuneen Osman viettoja jatkettiin tyytyväisinä Helsingin yössä.

SAIJA TAIVALMÄKI,
kuvat: HERMANNI SIMONEN

Yli viisikymmentä suomen opiskelijaa osallistui Helsingin Osmaan.

Janne ja Elina matkalla Osmaan.

Leenan taidonnäyte mölkyssä.

Kielijutut – who cares?

– Tekeekö kielitiede mitään sellaista, mikä olisi julkisuuden arvoista, kysyy Helsingin yliopiston suomen kielen laitoksen assistentti **Anne Mäntynen**. Hän aloittaa alustuksellaan Osma-seminaarin aiheesta suomen kielen ja tutkimuksen asema mediassa.

– Jyrkästi sanottuna ei, vastaa omaan kysymykseensä tutkija, joka on tutkinut miten kielestä kirjoitetaan mediassa.

Tyypillisimpiä kielen media-areenoita ovat kielipalstat, Koulu-TV ja pienet jutut, joita silloin tällöin kirjoitetaan väitöskirjoista. Usein kielihminen on julkisuudessa kielenhuoltajana eikä niinkään kielentutkijana.

Kielentutkijoista eniten ajatuksiaan mediassa on saanut läpi **Kalevi Wiik**, joka tunnetaan hyvästä supliikistaan ja valovoimaisena persoonana. Hän on myös ainoa kielitieteilijä, joka on Mäntynen mukaan saanut tilaa tiedesivuilla. Kuitenkaan hard-core-luokan tiedejuttuihin kielentutkijoista ei riitä kerrottavaa.

– Kielentutkija ei voisi olla julkisuuden valokeilassa ja miksi olisi tarpeellistakaan? Voi olla parempaakin tekemistä, Mäntynen toteaa. Kielentutkijoilla on aivan toisenlainen tapa vaikuttaa kansalaisiin. Tutkimus on luonteeltaan hidasta ja esimerkiksi monia vuosia suomen kielen laitoksilla tehty tutkimus näkyy nyt uusissa opetussuunnitelmissa ja ylioppilaskokeiden uudistuksessa.

Ylen kulttuuritoimituksesta oman näkökulmansa keskusteluun toi toimittaja **Marjukka Havumäki**.

– Mediassa puhutaan nykyään enemmän kuvan kuin tekstin vallasta. Suomen kieltä on vaikea nähdä kuvina, ei tiedä mihin tarttua, Havumäki pohtii.

Vaikea kieliaihe on kuitenkin päässyt tämänkin vuoden aikana jopa YLE:n pääuutisiin. Jutuissaan Havumäki on haastatellut muun muassa **M.A. Nummista**, joka moitti

sitä, että Suomessa kouluissa on Euroopan pienimmät äidinkielen tuntimäärät. Jutussa pohdittiin myös epäloogisuutta siinä kuinka samaa ihmistä saatetaan eri yhteyksissä sinutella tai teititellä julkisuudessa. Uutiskynnyksen ylitti myös **Pirkko Hiidenmaalta** ilmestynyt teos Suomen kieli – who cares? Teoksen aihe muuttui kuviksi kielitoimistossa. Ihmiset ovat kiinnostuneita kielenhuoltoon ja kieleen liittyvistä asioista niin, että puhelinlinjat käyvät siellä kuumina.

Vaikka kielijuttuja on mediaan vaikea saada, Havumäki kannustaa fennistejä ulos tutkijan kammioista.

– On tärkeää, että kielestä puhutaan julkisuudessa. Tänä päivänä ei riitä, että uskoo oman teoksen puhuvan puolestaan, vaan on markkinoitava itseään.

Liika markkinointihenkisyys ei ehkä perinteiselle kielentutkijalle sovi, mutta esimerkiksi väitöskirjoista medialle lähetettävien tiedotteiden kieleen kannattaisi Havumäen mukaan kiinnittää huomiota. Ne ovat kuulemma usein täyttä hepreaa.

Helsingin yliopiston amanuenssi **Erkki Lyytikäinen** pohti kannattaako kielestä kirjoittaa.

Hän on itse kirjoittanut satoja kirjoituksia lehtien kielipalstoille. Kielijuttuja kirjoittamaan Lyytikäistä innosti muun muassa kaveri, joka kysyi Lyytikäisen gradun kynin murteesta valmistuessa, että mitä vikaa

Ylen kulttuuritoimituksesta oman näkökulmansa Osman paneeliin toi toimittaja Marjukka Havumäki.

siinä murteessa on. Ihmisillä on paljon vääriä käsityksiä kielestä.

– Usein ajatellaan, että kaikki kirjakielenä poikkeava on virheellistä.

Kielestä kirjoittajilla on Lyytikäisen mukaan monia lähtökohtia. Ihmisiä kiinnostaa kielenhuollon näkökulmat ja kirjoituksilla vastataan tähän kiinnostukseen. Toisaalta kirjoittaja haluaa kiinnittää kansalaisten huomiota kieleen, tehdä ihmisiä tietoisiksi kielestä, sen käytöstä ja käyttömahdollisuuksista.

Kaikki seminaariin osallistuneet olivat varmasti yhtä mieltä siitä, että ainakin koulusta ja kielen opetuksesta on tärkeää puhua julkisuudessa. Ja kielentutkijat voivat tuki itse pyrkiä johdattamaan keskustelua kielestä haluamilleen urille.

Olen ollut järkyttynyt huomattessani, miten helposti jäänkään arki-iltojen ratoksi lähinnä tuijottamaan televisiota, vaikka kaupunki on pullollaan aktiviteetteja.

Syksyn ja lukukauden alussa päätin kuitenkin ryhdistäytyä edes hiukkasen verran. En toki niin paljon, että olisin lähtenyt harrastamaan liikuntaa, koska siinähan tulee hiki. Sen sijaan Jyväskylän työväenopiston esitteessä oli minua kiinnostavia vaihtoehtoja.

Kurssitarjonta on todella monipuolinen ja valinta oli vaikea. Monien joukosta valitsin kaksi kurssia: Painokangas – metrikangas, jossa tutustuttiin kankaanpainannon maailmaan sekä Vaatteita koko perheelle -kurssin, jossa toistaiseksi olen ommellut vain itselleni...

Kankaanpainantakurssi oli hyvin intensiivinen: se järjestettiin puolentoista viikon aikana, viidellä kokoontumiskerralla. Vaikka päivistä muodostuikin rankkoja, oli mielestäni ihan hyväkin, että kurssi järjestettiin näin. Opetus, havainnollistaminen ja tekeminen olivat tiiviissä paketissa eikä mitään ehtinyt unohtua ennen seuraavaa kertaa.

Elämää, ei tenttiä varten!

Mitä siellä kurssilla sitten oikeastaan tehtiin?

Heti ensimmäisellä kerralla rakensimme kankaanpainantaseulan, joka on yksi tärkeistä työvälineistä. Kurssin pitäjä, työväenopiston taide- ja taitoaineiden suunnittelijaopettaja **Hannele Ollakka**, havainnollisti meille erilaisia menetelmiä ja tutustutti meidät niin väriopin kuin välineistönkin saloihin.

Kolmannella kokoontumiskerralla pääsimme sitten itsekin töihin – ensin piti tietenkin suunnitella, minkälaisia kuvia painettaisiin. Itse käytin suunnittelussa apuna mustaa vesiväriä, pensseliä ja aivan tavallista käsipyyhepaperia, ja tietenkin kopiokoneita! Viimeksi mainittu vaikutti minusta ensin melko kummalliselta apukeinolta taiteilijalle, mutta se osoittautuikin kelpo

kojeeksi.

Kopiokone siis mahdollistaa sen, että vaikka piirtää jonkin aivan pienen kuvan, sen voi suurentaa niin isoksi kuin haluaa sen kankaalla olevan. Vietimme siis tovin kankaanpainokurssista kopiohuoneessa tutustumassa koneen luoviin mahdollisuuksiin!

Neljäs ja viides päivä, eli seitsemän tuntia sekä lauantaina että sunnuntaina pyhitettiin sitten vain kankaanpainamiselle.

Kummasti aika vierähtikin väripurkkien vieressä ja varsinaisessa työssä: hädin tuskin ehdin tai muistin syödä välillä. Oli kuitenkin mahtavaa huomata, miten paljon saikaan aikaan, kun keskittyi vain tekemiseen. Nyt minulla on n. viisi ja puoli metriä vihreää kangasta, kolme metriä oranssia kuviollista kangasta sekä vielä purkillinen väriä, jonka voin sutia jonnekin. Ennen kaikkea minulla on kuitenkin valtava into voida joskus jatkaa kankaanpainantaa! Täytynee toki mainita, että ihan halvimpiin harrastuksiin nämä kurssit eivät kuulu. Vaikka kurssimaksu ei olekaan päätähuimaava, materiaalikustannuksiakin varten täytyy kaivaa kuvetta.

Kankaanpainantakurssilla oli otettu huomioon se, ettei kaikkien ollut pakko ostaa kalliita väripigmenttipurkkeja vain muutaman tipan tähden.

Minä esimerkiksi turvauduin kurssin materiaalitarkintaan eikä kukkaroni muuttunut aivan lituskaiseksi. Minua helpotti myös se, että äitini luovutti vanhoja lakanakankaita painantakäyttöön. Aion hyötyä äidin kangasvarastosta vastakin – sieltä kun jokaisella tonkimiskerralla löytyy jotain mielenkiintoista, innostavaa ja retroakin.

Kuinkas onkaan sen ompelukurssin laita?

Olen ommellut aikaisemminkin, mutta aina, kun olen törmännyt johonkin ongelmatilanteeseen, olen joko piilottanut ompeluksen jonnekin kaapin perälle tai luovuttanut sen äiti-

Mestari työssään! Edessä on painomalli sekä pienenä että suurena versiona.

IKÄVÄ äidinkieltä

Vieraan kielen keskellä arkea eläessä tulee väistämättä ikävä äidinkieltä. Kun ymmärtää muiden raitiovaunussa matkustavien puheesta vain sanan sieltä, toisen täältä, eikä ole kaupassa aivan varma siitä, mitä onkaan juuri ostamassa. Tai kun istuu pari tuntia luennolla, josta lopulta huomaa tajunneensa vain aiheen sekä monisteen ensimmäiset rivit. Jossain vaiheessa mieleen nousee kaksi kysymystä: 1. Mikseivät nuo puhu edes englantia, ja 2. Miksi, voi miksi, en opiskellut tätä kieltä enemmän etukäteen? Kuinka paljon auttaisikaan, jos muistaisi edes mennä-verbin taivutuksen...

Toisinaan haluan huutaa: "Ettekö te tyhmät nyt ymmärrä, mitä haluan sanoa! Mikseivät kaikki ihmiset puhu suomea? Miksi teidän sanojanne ei lausuta niin kuin kirjoitetaan?"

Kun tapaa jonkun, joka taistelee saman ongelman kanssa, tuntee samantien vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Ja toiset suomalaiset! Se se vasta hienoa onkin. Haluan sanoa koti enkä maison.

Mutta silti tällaisessa tuntemattomaan heittäytymisessä on jotain kovin viehättävää... Tuntee tyytyväisyyttä siitä, että uskalsi lähteä.

On onnellinen uusista ystävistä ympäri maailmaa. Ymmärtää, ettei lämmin vesi ole itsestään selvyyttä. On ylpeä, kun osaa mennä eksymättä uuteen paikkaan tai neuvoa tien turistille. Nauttii erinäköisestä, -hajuisesta ja -kuuloisesta ympäristöstä. Tietää, että tulee jälkeensä ikävöimään tätä kaupunkia. Ihmettelee, miksei Suomessa olla yhtä kohteliaita, ja oppii tervehtimään poskisuudelma.

- Ça va?
- Ça va très bien, merci!

MINNA, brysselliläinen

Annukka Mäkipää

Ja tällaista siitä sitten tuli.

ni hoteisiin. Päätin kuitenkin, että minun on jo korkea aika ylittää ne pienet ongelmakohdat ja oppia taas lisää. Kurssi on ollut siis hyödyllinen. Olisi vain mukava omistaa ompelukone, niin voisin pienentää äitini kangaspinoja ja lisätä oman vaatekaappini sisältöä. Ehkä myös uskaltaisin penkomaan ne keskeneräiset vaatekappaleet kaapin perukoilta. Toistaiseksi uppoudun ompelamiseen vain kerran viikossa, mutta silloin sitäkin innokkaammin!

Suosittelen kaikille Jyväskylän työväenopiston kursseja, joilla pystyy syventämään omia taitojaan ja tietenkin oppimaan paljon uutta! Kurssit irrottavat mukavasti ajatukset opiskelusta ja rentouttavat, unohtamatta sitäkään, että kursseilla tapaa aina samanhenkisiä sekä monenlaisia ja -ikäisiä ihmisiä. Olen varma, että omat oppini kulkevat aina mukana ja aikaansaannokseni ilahduttavat itseäni ja (toivottavasti myös) muita. Kuten sanoin: Elämää, ei tenttiä varten!

ELINA NURMINEN

Graduoppaat ovat täynnä ohjeita innokkaille tutkijanaluille.

Miten tehdään tutkimussuunnitelma, millaista on tieteellinen tyyli, kuinka viitataan eri lähteisiin ja niin edelleen. Useilla graduntekijöillä on kaikki viralliset taidot hallussa, mutta tutkimuksenteko ei silti nappaa. Miten pitäisi toimia, että gradu lopulta valmistuisi?

Pitkissä kalsareissa vai ykköset päällä?

Krapula-aamut tehokkaiksi

Graduntekoa aloittaessa on hyvä kokeilla erilaisia työskentelytapoja ja kuunnella sitä kuuluisaa sisäistä ääntä, ennen kuin laatii itselleen mitään aikatauluja. Oletko terävimmillasi aamulla vai illalla, nälkäisenä vai kylläisenä?

Lisäksi on huomioitava, että eri työvaiheet vaativat erilaista keskittymistä. Esimerkiksi litteroinnille ehdottomasti paras olotila on sunnuntai-aamun krapula. Litterointi on tylsää ja hidasta, mutta siitähän ei krapulainen ja unessa oleva mieli välitä. Raukeassa mielentilassa litterointi sujuu kuin edellisillan tanssi, ja mikä parasta, pikkuvirheistä ei tarvitse välittää. Litterointi täytyy joka tapauksessa tarkastaa moneen kertaan ennen varsinaista analyysia, mutta kun tylsä alkutyö on jo tehty, virheiden korjaaminen on pikkujuttu verrattuna nolasta aloittamiseen.

"Kun mulla ei oo aikaa."

Monet lykkäävät graduntekoa sillä verukkeella, että keskittyminen on mahdotonta, jos työlle ei voi omistautua kokonaan. Hah. Palasista ne paksummatkin kirjat on koottu. Varttitunti voi olla ihan yhtä tehokasta kirjoitusaikaa kuin kolmen tunnin notkuminen koneen äärellä, paitsi että silloin ei tule samalla luettua sähköposteja ja pelattua pasianssia. Mikäli työskentelytyyliä kuitenkin vaatii yhtäjak-

soista työrauhaa, järjestä se. Jos opiskelet, lintsaa joka toinen tai kolmas viikko. Pyydä muilta

muistiinpanot ja linnoittaudu gradun ääreen aina viikoksi kerrallaan. Jos olet töissä, järjestä viikonloput ja lomapäivät niin, että pystyt yhtäjaksoiseen työskentelyyn. Mikäli sinulla on takertuva elämäkumppani, hääädä hänet viikoksi tai lähde itse jonnekin muualle gradusi kanssa.

"Mä teen ensin tämän alta pois."

Joillain graduntekijöillä on taipumus hoitaa "kaikki pikkuasiat" alta pois ja vasta sitten tarttua työhön. Jos et voi keskittyä mihinkään, ennen kuin asunto on imuroitu ja valokuvat lajiteltu, tee ne ensin ja aloita työt vasta sitten. Jossain välissä sijaistoinnattakin loppuvat, ja jos ei muuta, niin ainakin kotisi on järjestyksessä. Tällaiset asiat kannattaa kuitenkin määritellä itselleen tarkasti ennen työn aloitusta. On aivan eri asia tiskata viikonloput tiskit kuin kirjoittaa kirjallisuuden proseminaari, "jotta sitten on mukavampi keskittyä graduun". Itse asiassa gradun jälkeen proseminarit ja lopputentit eivät tunnu enää mitään, joten ne voi huoletta jättää esitarkastuksenjälkeiseen elämään. Muutamat rästiopintoviikot voivat lisäksi lievittää gradun valmistumisen jälkeen iskevää kulttuurishokkia.

"Mitä sinunlaisesi gradu tekee tällaisessa paikassa?"

Kun vihdoinkin pääset työhön käsiksi, kohtele gradua kuin ihmistä, johon yrität tehdä vaikutusta. Älä missään nimessä ole tylsä. Yllätä gradusi. Osta

sille kukkia, kirjoita omituisiin aikoihin, häiritse vaikka keskellä yötä. Pukeudu joskus niin kuin olisit lähdössä juhlaillallisille, ja jää sitten kotiin kirjoittamaan gradua kravatti kaulassa tai juhlamekko päällä. Seuraavana päivänä voitkin kokeilla graduntekoa pitkissä kalsareissa ja tukka likaisena. Vaihtelee huoneesi sisustusta, hajuja ja äänimaailmaa, kunnes löydät itsellesi ja gradullesi parhaan olotilan. Jos sinä et ole innostunut mistään, miten gradustakaan voisi tulla hyvä?

Carpe diem!

Jos sinulle yhtäkkiä iskee valtava graduntekopuuska, toimi heti. Kaikki on sallittua, sillä tulee myös hetkiä, jolloin gradusi ei kiinnosta sinua ei siten yhtään.

Mikäli huomaat jonain aamuna villin juhlinnan kulminoituneen humalaiseen tekstintuottamiseen, suotta murehdi. Tuskin kovinkaan moni klassikkoteos on kirjoitettu täysin selvin päin. Humalassa kirjoitettuun aineistoanalyysiin sopii asennoitua samalla tavalla kuin krapulaiseen litteraatioon: Joka tapauksessa tulet lukemaan gradusi sanasta sanaan kymmeniä kertoja, joten pieni lisämauste ei haittaa. Kaiken lisäksi sääliävimmin aamuyön tilityksen seasta voi löytyä jokin helmiäjäus päätäntölukuusi.

Pahimmillaan gradu on kuin huono ihmissuhde: kulutat sen tekemiseen loputtomasti aikaa, ehkä rahaakin, ja tuloksena on vain paha mieli ja inho kaikkea siihen liittyvää kohtaan. Ideaalein gradutilanne olisikin intohimoinen pikasuhde, jonka jälkeen voisit jatkaa elämääsi ilman punastelua ja inhonväristyksiä.

Tunnistatko erilaiset Gradutyypit?

Varo pahimpia ja poimi muista parhaat piirteet omaasi!

NÄKYMÄTÖN GRADU

Seminaarit on jo käyty ja aiheita vaihdettu muutaman kerran, mutta gradua ei vain näy missään. Ajatuksena gradu on kuitenkin ollut maisemissa jo niin kauan, että se voidaan käytännössä tulkita tehdyksi.

YHTEISHUOLTAJUUSGRADU

Yhdellä gradulla on kaksi tekijää. Tässä kolmiodraamassa ei mustasukkaisuus-kohtauksilta vältytä, mutta toisaalta gradun ollessa hankala on terapeutista tuskastella asiaa jonkun kanssa, joka on täysin samassa tilanteessa. Toisin kuin oikeassa elämässä, mahdollinen ero ei useinkaan johdu kumppanista, vaan nimenomaan yhteisestä tuotteesta, joka on joko liian iso tai vaikea tapaus kahden ihmisen huolettavaksi.

ROIKKOGRADU

Gradu on joskus aloitettu, mutta sitä ei ole tehty vuosien. Tällainen gradu syntyy usein silloin, kun opiskelut keskeytyvät työnteon vuoksi. Periaatteessa roikko-gradu on melkein valmis, kaikkea pitää vain vähän hioa. Voidaan muuttaa wannabe-huhausgraduksi katkaistamalla yhteys ulkomaailmaan ja puurtamalla intensiivisesti pari viikkoa.

SIITÄ YLI MISTÄ PORTTI AUKI -GRADU

Rennon ja huolehtoman graduntekijän valinta! Sehän on vain paperia. Ei sitä työhaastattelussa katsota. Ihan kivahan se tyydyttäväkin on. Ja —tu minä miksiään tutkijaksi haluakaan.

RAKAS LAPSI -GRADU

Gradu voi olla millainen hyvänsä, mutta sen tekijä on rasittava. Ei puhu mistään muusta kuin gradustaan ja olettaa, että kaikki ovat kiinnostuneita juuri hänen analyysinsä vaiheista ja havainnoista. Tippuvat henkiseen kuoppaan, kun gradu on valmis. Rakas lapsi -gradun haltijoita kannattaa oman mielenterveyden vuoksi vältellä, mutta toisaalta heiltä voi lipsahtaa joitain vinkkejä muidenkin graduja varten.

"JÄISSÄ"

Tämä on tyylikäs mutta harhaanjohtava graduntekoilmaus, joka epätoivoisuudessaan lähentelee teiniseurustelun "Me ollaan tauolla" -kliseetä. Tarkoittaa selkokielellä sitä, että graduntekijä on armottomassa umpikujassa tutkimuksensa kanssa, ei uskalla käydä enää ohjaajan vastaanotolla ja harkitsee jo pääaineen vaihtamista. Viileä ja sivulauseessa chimennen sanottu "Mulla on gradu nyt vähän jäissä" hämää kuulijaa kuitenkin juuri sen verran, että graduntekijä ehtii vaihtaa puheensaihetta.

PARISUHTEENKORVIKEGRADU

"Ei kun mä oon vaan kotona gradun kanssa" on tuttu viikonloppusuunnitelma tällaisen gradun haltijoille, jotka myös viilevät ahkerasti "Miksi gradu on parempi kuin mies/nainen"-tyyppisiä viisauksia. Koti-iltojen ja kynttiläillallisten siivittämänä gradu saattaa edetä hyvinkin nopeasti, mutta sille voi käydä myös todella katalasti, kun tekijä löytää uuden kiinnostuksen kohteen. Ja kuten tosielämässä, uuden suhteen kuivuttua kokoon gradua on ihan turha enää lämmitellä uudelleen.

MATALAN PROFIILIN YLLÄTYSGRADU

Tekijä ei koskaan puhu työstään, ja kukaan ei muista hänen aiheitaan. Tämän gradun haltijaa ei koskaan nähdä kirjastossa tekemässä muistiinpanoja, ja itse asiassa hän näyttää tekevän kaikkea muuta, mutta ei gradua. Lopputulos on erinomainen ja tekijälle satelee jatkotutkimus-ehdotuksia.

HUJAUSGRADU

Aihe, tutkimussuunnitelma, parin kuukauden kirjoitus ja kansiin. Gradu syntyy niin nopeasti, ettei tekijä usko sitä itsekään. Hyvä suunnittelu voi auttaa asiaa, samoin intohimoinen suhtautuminen aiheeseen ja mahdollisuus työstää gradua yötä päivää. Tekijälleen ihanteellinen, sivustaseuraajille ärsyttävistä ärsyttävän.

JUTTUIEN KIRJOITTAJA ON NÄIN VUODEN OPIKELIJA, JOKA TYÖSTÄÄ PARHAILLAAN PARISUHTEENKORVIKEGRADUA JA MYÖNTÄÄ TOISNAAN SYYLLISTYVÄNSÄ MYÖS RAKAS LAPSI -TYYPPISEEN KÄYTTÄYTYMISEEN.

SANELAISTEN SUOSIOSSA TOP 5

SUOMEN PARAS MURRE

1. Savo (18)
2. Etelä-Pohjanmaan murre (15)
3. Kaakkoismurteet (8)
4. Hämmäläismurteet (6)
5. Pohjoispohjalaiset murteet (5)

MIELUISIN VUORO-KAUDENAIIA

1. Ilta (27)
2. Yö (15)
3. Aamu (12)
4. Aamupäivä (3)
5. Päivä (2)

PARAS LAUTAPELI

1. Alias (19)
2. Trivial Pursuit (18)
3. Alfapet eli Scrabble (7)
4. Rappakalja (7)
5. Monopoli / Labyrintti / Afrikan tähti (3)

PARAS KOTIMAINEN ELOKUVA

1. Tuntematon sotilas (8)
2. Joki (7)
3. Helmiä ja sikoja / Mies vailla menneisyyttä (6)
4. Rukajärven tie / Pahat pojat (4)
5. Häijyt / Kulkurin valssi / Pitkä kuuma kesä (3)

SUOMEN KIVOIN KAUPUNKI

1. Jyväskylä (39)
2. Tampere (6)
3. Kuopio (4)
4. Lapua / Savonlinna (3)
5. Hanko / Jämsä (2)

KOONNUT: PÄIVI HAUTALAHTI

Sanalla sanoen

Sanat ovat kivoja. Sanapalapeliä leikkimällä sanasalaatin rumista sanoista syntyi ruma tarina ja kauniista sanoista kaunis runo.

Aina ei ole tarpeellista yrittää luoda jotakin Suurta Kuolematonta, vaan voi vain nauttia sanoista ja siitä, miten ne soljuvat suussa.

Suomi on kaunista, melodista laulua, sanovat monet ulkomaalaiset kielestämme. Sen huomaa vaikkapa lausumalla hitaasti ja ajatellen sanoja huokaus, kaipaus, rakkaus, hiljaisuus. Sanojen lausuminen on rauhoittavaa ja luotettava taho kertookin, että keinoa on käytetty myös krapulalääkkeenä, toimivana sellaisena. Kannattaa siis ehkä kokeilla Burana-paketin sijaan suomen kielen sanakirjaa ja nauttia sanasia sunnuntaiaamuksi.

Kauneimpia suomen sanoja sanelaisten mielestä olivat aava, halla, äiti, rakas, usva, aamu, lumi. Rumimmiksi päätyivät räkä, rääkätä, rakkaus, vittu. Kaikki sanat eivät ihan runotarinaan mahtuneet, suurin osa kuitenkin. Runossa on mukana myös kolmen Alivaltiosihteerin lempisanat, jotka miehet paljastivat Helsingin kirjamesuilla. Ne jääköön kuitenkin lukijan löydettäväksi.

Ruma tarina

Hämmästä hämpelöä,
lievesturteilla lukea;
viihailija deertaa kropsua
nuten ruokottomaksi, perkele.
Äyskäröijä kypäntyy
kukkelaliin ja nääkälleisiin,
mekustelea meikarankyrää ja
mekustaa Jokeri-näperryä.
Yökypeli-könsiköä öykkäöi
lämmästä,
öölöttä kuraator-i-äpää rypos
Rööperin näpääsiä.
Synetisaa tior-i-veitää tior-keeti
viisvainen räkä
rappina otalla.
Käytä pyöä ja ruma riviin aita
stankidivat tior-kyä.
Rööttirastaa ei näkökäsäköön
näkökäsäköä,
mutta aapään särkei yjöä
vääkään kypäköön.

Kaunis runo

Uhen kaipuu usvaieena aamuna
arikkovenen lempä suudelma
hiljaisuus laulaa khtua, khtusta
kaiola keuhui lauhana launatulessa

siivaella ensilumi, yöllä revottui
hiljaa leijuu hitale-helmi
pehmeä lunto, jätet, sauna
Suomi-yöstävä, kotiaava ihana

poika amertaa olivia tervetuloista
vaivankäköä sukkaa maatavahtokar-köia teema
lämminvaihtajan rotinossa
öyätti ja tärpätti häyökuksaan
pököri-lököinen pököri-ster in pulla Kutokeimaa
älvähtiesihter in aui-öyökö isä

kaukokatuu: pöhläjämerja halla-kalliolla
ainonien lauleliina lemmetsän laiturilla
eiliin rakkaus huiasta hukaa talvitiellä

näkö äitini, kiitos ja anteeksi